

"Ustedes tranquilos, que todo está bajo control", va dir el soldat

La nit del 23-F al 'Diario de Valencia'

El nostre col·laborador J.J. Pérez Benlloch, en aquell moment director del *Diario de Valencia*, reconstrueix l'ambient de la redacció del periòdic en una nit que el carrer era dels carros de combat.

Algú obrí la porta del despatx i cridà: "Hi ha tirs al Parlament". Per instint, em vaig llançar a la sala de teletips, on ja s'amuntegaven alguns redactors. La notícia no eixia dels despatxos d'agència, sinó en la desballestada ràdio de l'eficient Pepe, encarregat de tota aquesta bateria de ginyes. Atònits i increduls aconseguírem escoltar encara les veus dels qui serien famosos periodistes: Rafael Luis Díaz i Fernando Ganzález, que transmetien en directe el ple de les Corts i les primeres seqüències de la temptativa colpista. El flaix d'agència no es va fer esperar: "Tiros en el Congreso", deia.

Un redactor, el nom del qual he oblidat, però a qui ret tribut per la seua professionalitat, va tenir la inspiració de telefonar a les Corts quan encara hi vibrava l'eco dels tirs i les veus casernàries dels assaltants. Li van passar la comunicació amb tota normalitat amb una secretària del grup parlamentari socialista, i aquest fou el diàleg, que el diari publicà en el resum informatiu de la jornada.

—Per favor, ¿ens poden dir que hi passa?

—Doncs, en aquests moments estan votant...

—Però, ¿no hi ha entrat un grup de guàrdies civils amb armes?

—¿Com és possible? Anem-hi a assabentar-nos-en.

Per desgràcia, la inòpia de la funcionària és anecdòtica i cada minut s'acreu la certesa de l'esdeveniment. Una rere l'altra les màquines d'escriure aturen el repicament. Passe el que passe, la veritat és que no serveix per a res l'edició del diari que s'està coent. La informació del dia s'ha quedat sobtadament marcida i sembla absurd apressar-se a rematar el full amb la quotidianitat de la jornada. Nous despatxos d'agència comencen a perfilar la magnitud del desastre. Tan sols han passat deu o quinze minuts i el diari paral·litzat. El personal de tallers no és aliè a la

ARXIU

sacsejada i tampoc no s'amaga el malessar.

No puc preveure el desenllaç, però aposte pel pitjor. Com a director del diari reunesc el planter i els engegue un petit discurs en què, més o menys, dic que estem davant un colp d'estat reaccionari que pot acabar ben malament, sobretot per al *Diario de Valencia*. Afegesc que és el moment d'anar-se'n a casa i això és el que, precisament, han de fer els més intel·ligents, mentre hi puguem. No hem de sentir-nos herois, però això sí, mentre quedem uns pocs, el diari cixirà.

Ningú no es mou ni ningú se'n va, a pesar que en aquests moments ja ens constava que València era el vèrtex de la temptativa i que Milans del Bosch n'era el cap visible. Prove de convèncer les dones casades i els més joves del col·lectiu. No hi hagué ni una sola deserció, cosa

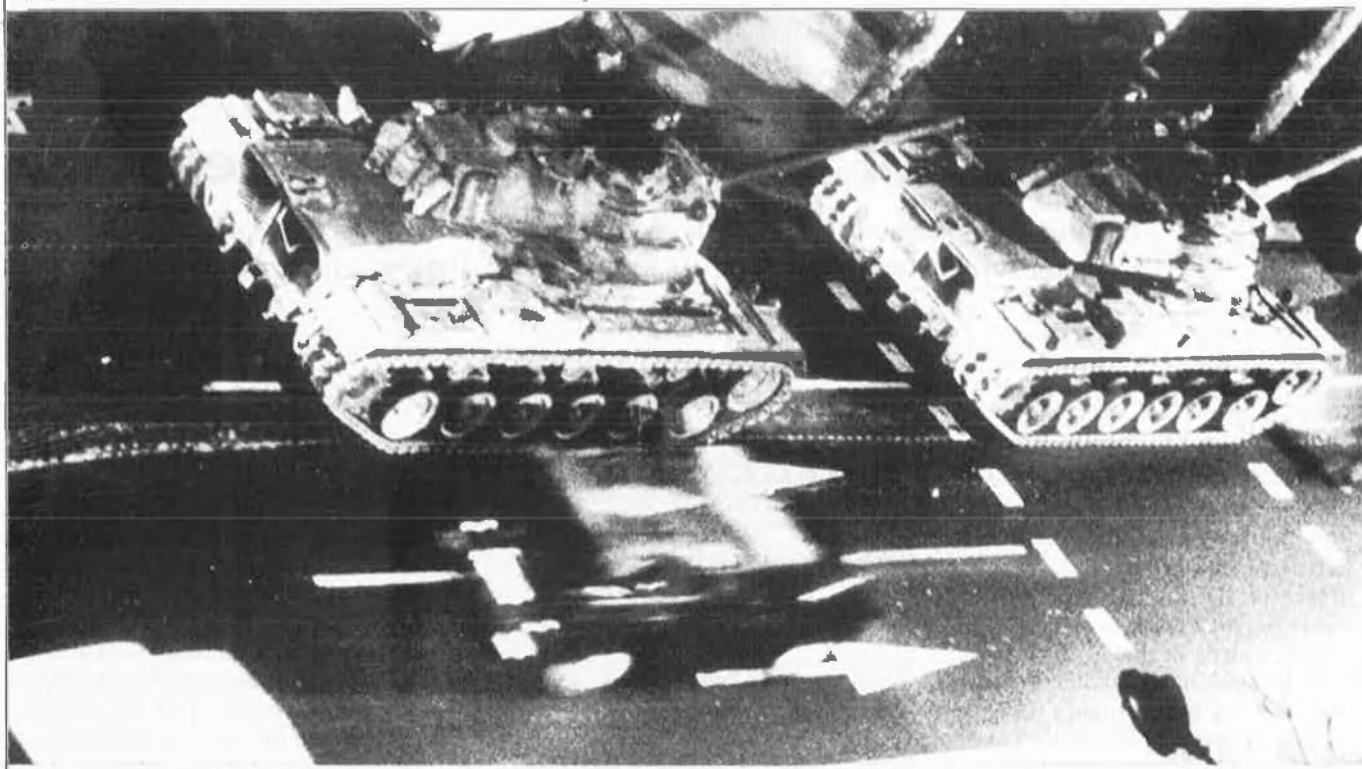
que sembla commovedora i demencial alhora.

Mentrestant la redacció s'ha anat poblant de gent aliena i perplexa. Són polítics amb història, sindicalistes o, simplement, personatges marcats per les seues idees progressistes. Volen saber què passa i ocorre que, ben informats, decideixen no tornar a les seues cases. No, almenys, aquesta nit, que potser serà la dels coltells llargs. Els uns als altres es conformen. "Això no pot durar", afirmen. La clandestinitat és l'únic refugi i la prudència aconsella esfumar-se el més prompte possible. Desalentats i confusos, cadascú mamprén la fugida després d'una telefonada apressada i tranquil·litzadora.

Vicent Ventura i Doro Balaguer mampren viatge cap a Tarragona, però a l'altura de Puçol se n'adonen del disbarat. Si Tejero se n'ix amb la seua, és igual estar lluny que prop. Tornen i s'igualuen en uns despatxos pròxims al Temple. Després, quan la presència a la televisió del rei allunya la por, comunicaran amb un alt càrrec de la Zarzuela per advertir-los que a València continuen emetent el ban de Milans del Bosch. Se'ls agrairà la col·laboració.

Els carros de combat són al carrer i la centralita de telèfons bull. Alguns lectors ens confirmen efectius, itineraris i emplaçaments d'aquesta parafernàlia. Un parell de fotògrafs es llancen al carrer per a captar-ne la imatge, però s'acovardeixen, tornen de buit i amb el pànic dibuixat a la cara. "Ens apuntaven amb les metralladores".

El *Diario* esdevé punt de referència d'altres rotatius nacionals. L'única novetat que podem divulgar és la presència dels tancs en la via pública i alguns altres detalls que, inopinadament, cobren relleu, com ara la presència a penes advertida de forces militars al llarg de la jornada a distints punts de la ciutat. Som a l'ull del volcà, però desconeixem què passa al costat nostre. Arriba un moment de la nit

"Som a l'ull de l'huracà, però desconeixem que passa al costat nostre".

ARXIU

en què la centraleta telefònica es rendeix i ens quedem amb una sola línia. Prodigiosament, per aquesta línia es colarà la BBC de Londres. Els conte que València està presa militarment i ens desitgen sortir. En el to del meu interlocutor sent la solidaritat i un deix de condescendència: "Els espanyols no teniu remei", sembla dir-me.

L'ombra de la calamitat s'accentua i, amb ella, el risc que el *Diario* siga objecte d'un atemptat per part dels "incontrolats". El periòdic no és un pamflet exaltat, ni molt menys, si bé alguna cosa semblant pensen alguns membres del PSPV-PSOE, però amb tota seguretat no és sant de la devoció carca. A més a més, les instal·lacions, aïllades al camí de Montcada, en un barri desprotegit, conviden a l'excés.

Prove de parlar amb el governador civil, el desventurat Fernández del Río, però és impossible. Després en sabrem la raó: estava segrestat pel governador militar Luís Caruana. Més sort hi ha amb el cap superior de Policia, Rafael del Río. No em dona seguretats, però em promet fer tot el possible per enviar-nos alguna protecció. Poc després apareixeran pel diari un parell de membres de la Policia Nacional, malhumorosos i distants. Sense dubte, eren dels altres. Havíem deixat entrar l'enemic a casa. El rellevament, de matinada i amb la democràcia restablerta

fou una parella jovial i fraterna. ¡Quina ostentació de transvestiment i adaptació a la realitat!

Serien les nou de la nit quan la secretària, Greta, anuncià l'arribada d'un militar d'alta graduació que demanava ser rebut: "¡Ostres, aquest ve a tancar-nos el diari!", vaig pensar. Per la porta apareix el comandant —o tinent coronel— Silla, adust i imperatiu. Darrere d'ell un parell de soldats equipats amb el *cetme* i altra impedimenta de guerra. Impressionant.

"Este es el bando del Capitán General de la III Región Militar i ha de publicarse mañana", m'etziba. De moment, doncs, el diari ix. I llig, adonant-me de la missa, la meitat, però prou per comprendre que la democràcia se n'ha anat *al fer la mà*. "Això, comandant", li dic amb gest confraternitzador, "és un ban de guerra". I diu: "En efecto". Responent un atavisme dels temps de la censura, pregunte: "¿En quina pàgina i amb quins caràcters tipogràfics hem d'inserir-ho?". "A su criterio", afirma, molt liberal.

Per allò que en tot drama pot haver una fissura d'humor, en aquest moment un dels soldats de l'escorta s'apropa a la taula i pregunta: "Por favor, ¿dónde puedo meter?". No hi vaig poder reprimir un esclat d'hilaritat que va servir per a distendre la situació. "Eixint per aquesta porta, just enfront". La porta s'obria a la redacció i no es pot descriure la ramalada de pavor

que va provocar l'aparició del guerrer urgit per necessitats fisiològiques. Ingenu de mi, prove de traure-li alguna notícia al meu interlocutor. "Però, comandant, ¿què està passant?". "Tranquilos, ustedes tranquilos que todo está bajo control", respon, acomiadant-se.

No recorde si va ser abans o després d'aquest incident que vaig intentar comunicar amb capitania general per mitjà del tèlex. Tampoc no puc donar fe del text que vaig transmetre, però la veritat és que pretenia obtenir qualsevol resposta mínimament significativa i noticiosa. Passats els anys, aquest text ha transcendit i, segons sembla, és exhibit com un testimoni d'adhesió a Tejero i a Milans del Bosch. Més que una infàmia contra la gent del *Diario*, contra aquest o contra mi mateix —únic responsable de la iniciativa—, és una ximpleria. En tot cas, ¿per què no es divulga?

Les hores que segueixen estan relatades en les tres edicions que es van imprimir. Tan sols val la pena anotar un detall, entre ingenu i temerari: la redacció d'un breu editorial abans que apareguera el rei per la televisió, en ple xafarranxo colpista. Es titulava "Por la Constitución". D'haver triomfat el colp ho hauríem pagat clar. Però la veritat és que en aquell ambient pessimista tampoc no donàvem un duro pel nostre futur.

J.J. Pérez Benlloch